

Kaplja kot naliv glasov in umetnosti

Irena Tomažin: Kot kaplja dežja v usta molka

ROK VEVAR

Irena Tomažin se tako rekoč z vsakim svojim nastopom ali avtorskim delom vsebolj izkazuje kot izjemna, vsestranska umetnica na področju uprizoritvenih praks. Četudi jo povezuje s sodobno-plesnimi praksami, je hkrati tudi glasbenica in igralka ter nenazadnje filozofinja. Če se ozremo po njenem opusu, že leta 2001 s solom Hitchcockove metamorfoze nakaže, da njeno sugestivno plesno telo želi ogoleti svojo govorečo potencialnost do nečesa bolj temeljnega od govornice, nemara celo ontološkega. Leta 2005 je v (ne povsem posrečeni) predstavi Kaprica uvedla to temeljnost s svojim glasom (predstava je nosila podnaslov "glas-na predstava"), jeseni leta 2006 pa je razvito in izdelano verzijo prve naslovlila s (S)pozabo kaprice, v kateri ji je uspelo s plesno-vokalnim materialom odpreti neko posebno soglasje prostora, telesa, zvoka in svetlobe, soglasje, v katerem glasovi izgubijo svojo predikativnost (kjer nehajo biti glasovi Nekoča ali Nečesa) in postanejo avtonomni glasniki plesnih krajev, kjer se "čas še ni začel", v katerih glasov še nobeno štetje ni normaliziralo, vštelo v strukturo govoric.

Najnovejša predstava Irene Tomažin z naslovom Kot kaplja dežja v usta molka, ki je nastala v produkciji Maske (koprodukcija: Cankarjev dom in Plesni teater Ljubljana) in bila premierno predstavljena v Cankarjevem domu, je križanka umetnostnih praks (glasbe, plesa, vizu-

alnih umetnosti, poezije itn.), bralnih možnosti, žanrskih palimpsestov, znakovnih in materialnih uprizoritvenih načinov, umešanih postopkov in njihovih učinkov itn. A ta ugotovitev v resnici ne zazveni, dokler ni odgovora na vprašanje, kaj je tisto mesto, kjer se različne "reči" v tej predstavi srečujejo, kaj je tisti osrednji, vmesni kraj črka, ki je ni mogoče z gotovostjo pripisati niti zgolj navpičnim niti zgolj vodoravnim rešitvam (nekakšno neoperativno, a hkrati konstitutivno mesto govornice, načete od svoje praznine): to je seveda Glas. V tej predstavi so vokalisti njeni ustvarjalci (poleg Tomažinove je plesni vokalist tudi **Primož Bežjak**, dramaturška vokalistka **Anja Golob**, vokalist zvočnega in vokalnega komponiranja **Tao G. Vrhovec Sambolec**, prostorska vokalistka **Ema Kugler**, svetlobni vokalist **Jaka Šimenc**, kostumska vokalistka **Barbara Stupica**), a ker je glas skupni, osrednji kraj predstave, smo v njem nenadoma vokalisti tudi gledalci s svojo zvočno odzivnostjo. Ko gledalec dešifrirata glasni center mesto srečanj lahko svoj pogled in svojo misel po njej seli tako kot njeni vokalni ustvarjalci: vodoravno, navpično in v vse smeri vmes.

Glasovi imajo v tej predstavi različne izvore, različna usta a vendar skupen molk. Na samem začetku npr. dvoje ust (Irena Tomažin, Primož Bežjak) s svojimi glasovi vznikne iz molčečih ust bele kopalne kadi (pravi beckettovski prizor, kar po mojem prepričanju ni naključje). Ko se glasova uglašita s prostorom (skozi zvočnike vznikne njuna ponovitev, kakor kakšen Skrapov poslednji trak), ki ima svoja usta povsod, lahko postaneta dvoje novih,

večjih ust postaneta telesi, lokaciji svojih glasov. Preko leče, skozi katero gledalce pogledajo oči in usta Primoža Bežjaka, se tudi pogledi spremenijo v glasove; s tem se zvok predstave uglašita s svojim vizualnim poljem. V njem postane vidna dramatičnost plesno-vokalnih sekvenc, kjer se telesi skušata nasilno instrumentalizirati (telesi igrata eno na drugo), prehajata iz soglasja v nesoglasje, v svojih solih se uglašujeta, da bi prišla do soglasja s svetlobo in prostorom, v katerem se (s pomočjo svetlobe) zrcali njuna (ne)mogoča (avto)refleksivnost: drugi. Kar ju družijo, pa ni govornica, ampak mesto njene praznine: glas brez predikativnosti, glas, ki ni nikoli glas nekoga ali nečesa, ampak neki vmesni, skupni prostor brez lastnika, skupno mesto navzkrižij, mesto dogodka kot predpogoja vsake singularne etike. Morda je ravno to tista kaplja dežja, ki mora pasti v suha usta molka, da bi bil izpolnjen neki temeljni pogoj medčloveške konsolidacije.

Predstava Kot kaplja dežja v usta molka je po moji oceni prva resnično zrela predstava generacije, ki ji pripada Irena Tomažin (1979). S svojo osupljivo kompleksnostjo, komunikativnostjo in nenazadnje izvirno virtuoznostjo postavlja na laž tiste predstavnike domače sodobne plesne in gledališke scene, ki trdijo, da v danih pogojih ni mogoče ustvarjati relevantnih del. Poslušamo jo lahko kot koncert in gledamo kot plesno ali gledališko predstavo, perfromans ali plurimedialno instalacijo. V svoji kompleksnosti pa je hkrati tudi izjemno komunikativna: dostopna pogledu in posluhu.